

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (veliki senat)

z dne 22. februarja 2022 *

„Predhodno odločanje – Pravna država – Neodvisnost sodstva – Člen 19(1), drugi pododstavek, PEU – Člen 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah – Primarnost prava Unije – Neobstoj pooblastila nacionalnega sodišča za preizkus skladnosti nacionalne zakonodaje, v zvezi s katero je ustavno sodišče zadevne države članice presodilo, da je v skladu z ustavo, s pravom Unije – Disciplinski postopek“

V zadevi C-430/21,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Curtea de Apel Craiova (višje sodišče v Craiovi, Romunija) z odločbo z dne 7. julija 2021, ki je na Sodišče prispela 14. julija 2021, v postopku, ki ga je sprožil

RS,

SODIŠČE (veliki senat),

v sestavi K. Lenaerts, predsednik, L. Bay Larsen (poročevalec), podpredsednik, A. Arabadjiev, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin, predsedniki senatov, I. Ziemele, predsednica senata, J. Passer, predsednik senata, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, sodniki, L. S. Rossi, sodnica, N. Wahl, D. Gratsias, sodnika, in M. L. Arastey Sahún, sodnica,

generalni pravobranilec: A. M. Collins,

sodni tajnik: C. Di Bella, administrator,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 23. novembra 2021,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za romunsko vlado E. Gane, L. Lițu in L.-E. Bațagoi, agentke, skupaj z M. Manolache,
- za belgijsko vlado L. Van den Broeck, M. Jacobs in C. Pochet, agentke,
- za nizozemsko vlado M. K. Bulterman in J. Langer, agenta,
- za Evropsko komisijo P. J. O. Van Nuffel, I. Rogalski in K. Herrmann, agenti,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 20. januarja 2022

* Jezik postopka: romunščina.

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 2 in 19(1), drugi pododstavek, PEU ter člena 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru pritožbe, ki jo je RS vložil zaradi trajanja kazenskega postopka, sproženega na podlagi ovadbe, ki jo je vložila njegova žena.

Pravni okvir

Romunska ustava

- 3 Člen 148(2) in (4) Constituția României (romunska ustava) določa:

„(2) Po pristopu imajo določbe ustanovitvenih pogodb Evropske unije in drugi zavezujoči predpisi Skupnosti prednost pred nasprotujočimi določbami nacionalne zakonodaje, ob upoštevanju določb Akta o pristopu.

[...]

(4) Parlament, predsednik Romunije, vlada in pravosodni organ zagotavljajo izpolnjevanje obveznosti, ki izhajajo iz Akta o pristopu in določb odstavka 2.“

Zakonik o kazenskem postopku

- 4 Člen 488a codul de procedă penală (zakonik o kazenskem postopku) določa, da je pritožbo za pospešitev kazenskega postopka mogoče vložiti vsaj eno leto po začetku kazenskega pregona za zadeve, ki so v fazi takega pregona.
- 5 Sodišče, ki odloča o pravicah in svoboščinah, oziroma pristojno sodišče mora v skladu s členom 488e tega zakonika preveriti razumnost trajanja kazenskega postopka ob upoštevanju več elementov iz te določbe.
- 6 Člen 488f(1) navedenega zakonika določa, da če sodišče, ki odloča o pravicah in svoboščinah, meni, da je pritožba utemeljena, določi rok, v katerem se mora državni tožilec izreči o zadevi.

Zakon št. 303/2004

- 7 Člen 99(ș) Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (zakon št. 303/2004 o statusu sodnikov in tožilcev) z dne 28. junija 2004 (*Monitorul Oficial al României*, del I, št. 826 z dne 13. septembra 2005), v različici, ki se uporablja v postopku v glavni stvari (v nadaljevanju: zakon št. 303/2004), med drugim določa, da nespoštovanje sodb Curtea Constituțională (ustavno sodišče, Romunija) pomeni disciplinsko kršitev.

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 8 Zoper RS je bil uveden kazenski postopek, v katerem je bil ta obsojen.
- 9 Žena RS je 1. aprila 2020 vložila kazensko ovadbo, v kateri je naznanila zlasti kaznivi dejanji zlorabe postopka in zlorabe položaja, ki naj bi ju v okviru tega kazenskega postopka storili državni tožilec in dva sodnika.
- 10 Ker se ovadba med drugim nanaša na sodnike, je za njeno obravnavo pristojen Secția pentru Investigarea Infracțiunilor din Justiție (oddelek za preiskovanje kaznivih dejanj, storjenih v pravosodju, v nadaljevanju: SIIJ), ki je bil ustanovljen v okviru Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (državno tožilstvo pri vrhovnem kasacijskem sodišču, Romunija). Z aktom z dne 14. aprila 2020 je državni tožilec pri SIIJ sprožil kazenski postopek zoper sodnika, imenovana v navedeni ovadbi, zaradi kaznivih dejanj zlorabe postopka in zlorabe položaja.
- 11 RS je 10. junija 2021 pri predložitvenem sodišču vložil pritožbo iz člena 488a in naslednjih zakonika o kazenskem postopku zaradi predolgega trajanja kazenskega postopka, začetega na podlagi te ovadbe, da bi to sodišče določilo rok, v katerem se mora državni tožilec, ki mu je bila posredovana ta ista ovadba, izreči.
- 12 To sodišče meni, da mora za odločitev o tej pritožbi preučiti nacionalno zakonodajo, s katero je bil ustanovljen SIIJ.
- 13 Vendar navedeno sodišče navaja, da se je Sodišče o vprašanjih v zvezi s to nacionalno zakonodajo že izreklo v sodbi z dne 18. maja 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ in drugi (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 in C-397/19, EU:C:2021:393).
- 14 Predložitveno sodišče poudarja, da iz te sodbe med drugim izhaja, da je treba pravo Unije, zlasti člen 2 in člen 19(1), drugi pododstavek, PEU, razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa ustanovitev posebnega tožilskega oddelka, ki je izključno pristojen za preiskovanje kaznivih dejanj, ki jih storijo sodniki in državni tožilci, ne da bi bila ustanovitev takega oddelka utemeljena z objektivnimi in preverljivimi zahtevami po učinkovitem izvajanju sodne oblasti ter ne da bi bila pri njej zagotovljena posebna jamstva. Ta jamstva morajo na eni strani omogočati odpravo vsakršne nevarnosti, da bi se ta oddelek uporabil kot orodje za politični nadzor nad delom teh sodnikov in tožilcev, s čimer bi se lahko posegalo v njihovo neodvisnost, ter na drugi strani zagotoviti, da se ta pristojnost v zvezi z njimi lahko izvaja ob polnem spoštovanju zahtev, ki izhajajo iz členov 47 in 48 Listine.
- 15 Predložitveno sodišče poleg tega navaja, da je Sodišče v točki 7 izreka navedene sodbe odločilo, da je treba načelo primarnosti prava Unije razlagati tako, da nasprotuje ustavni ureditvi države članice, kot jo razlaga ustavno sodišče te države, v skladu s katero nižjemu sodišču ni dovoljeno, da po lastni presoji ne uporabi nacionalne določbe, ki spada na področje uporabe Odločbe Komisije 2006/928/ES z dne 13. decembra 2006 o vzpostavitvi mehanizma za sodelovanje in preverjanje napredka Romunije pri izpolnjevanju posebej določenih meril na področjih reforme pravosodja in boja proti korupciji (UL 2006, L 354, str. 56) in za katero meni, da je na podlagi sodbe Sodišča v nasprotju s to odločbo ali s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU.

- 16 Predložitveno sodišče se na splošno sklicuje na ustaljeno sodno prakso Sodišča, v skladu s katero mora vsako nacionalno sodišče v sporu, ki ga obravnava, opustiti uporabo vsakršne nacionalne določbe, ki je v nasprotju z določbo prava Unije z neposrednim učinkom, in na zavezujočo naravo sodb Sodišča, izdanih v okviru predhodnega odločanja.
- 17 V zvezi s tem predložitveno sodišče pojasnjuje, da člen 148(2) in (4) romunske ustave določa primarnost pravil prava Unije.
- 18 Vendar to sodišče poudarja, da je Curtea Constituțională (ustavno sodišče) s sodbo št. 390/2021 z dne 8. junija 2021 ugovor neustavnosti, vložen zoper več določb zakonodaje, ki ureja SIIJ, zavrnilo kot neutemeljen.
- 19 Curtea Constituțională (ustavno sodišče) je v tej sodbi zlasti pojasnilo, prvič, da je v romunskem pravnem redu primarnost prava Unije omejena z zahtevo po spoštovanju nacionalne ustavne identitete, zato mora zagotoviti prevlado romunske ustave na romunskem ozemlju. Posledično meni, da je splošno sodišče sicer pristojno za presojo skladnosti določbe nacionalne zakonodaje s pravom Unije, ni pa pristojno za presojo skladnosti nacionalne določbe, ki jo je Curtea Constituțională (ustavno sodišče) razglasilo za skladno s členom 148 romunske ustave, s pravom Unije.
- 20 Po mnenju Curtea Constituțională (ustavno sodišče) točka 7 izreka sodbe z dne 18. maja 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor Din România“ in drugi (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 in C-397/19, EU:C:2021:393), poleg tega nima podlage glede na romunsko ustavo. Medtem ko člen 148 te ustave določa primarnost prava Unije pred nasprotnimi določbami nacionalne zakonodaje, naj poročila, pripravljena na podlagi Odločbe 2006/928, zaradi svoje vsebine in učinkov ne bi pomenila pravil prava Unije, ki naj bi jih moralo nacionalno sodišče uporabiti prednostno, ob izključitvi nasprotnega nacionalnega pravila.
- 21 Nazadnje, Curtea Constituțională (ustavno sodišče) je v navedeni sodbi št. 390/2021 z dne 8. junija 2021 pojasnilo, da če sodišča po lastni presoji ne bi uporabila nacionalnih določb, za katere bi menila, da so v nasprotju s pravom Unije, medtem ko bi druga sodišča iste določbe uporabila, ker bi jih štela za skladne s tem pravom, bi bila močno ogrožena pravna varnost, kar bi povzročilo kršitev načela pravne države.
- 22 V tem okviru predložitveno sodišče meni, da mora ugotoviti, ali mora ravnati v skladu s sodno prakso Curtea Constituțională (ustavno sodišče), kot to določa romunsko pravo, ali v skladu s sodno prakso Sodišča, da bi odločilo, ali je pristojno za preučitev skladnosti zakonodaje, s katero je bil ustanovljen SIIJ, s pravom Unije.
- 23 Predložitveno sodišče poleg tega navaja, da če bi se odločilo ravnati v skladu s sodno prakso Sodišča, in sicer tako, da bi preučilo skladnost te zakonodaje s pravom Unije, bi bili zadevni sodniki izpostavljeni disciplinskemu postopku in morebitni razrešitvi, saj nespoštovanje odločbe Curtea Constituțională (ustavno sodišče) po romunskem pravu pomeni disciplinsko kršitev. Predložitveno sodišče izraža dvome o združljivosti nacionalne ureditve – ki omogoča izrekanje disciplinskih sankcij sodniku, ki je na podlagi načela primarnosti prava Unije preveril skladnost nacionalne določbe s tem pravom, ne da bi upošteval odločbo ustavnega sodišča zadevne države članice – s pravom Unije, zlasti z načelom neodvisnosti sodnikov.

- 24 Poleg tega naj bi bilo iz informacij, objavljenih v tisku, in podatkov, ki so na voljo pri Curtea de Apel Pitești (višje sodišče v Pitești, Romunija), razvidno, da je bil zoper sodnika – ki je v okviru postopka, primerljivega s postopkom v glavni stvari, menil, da je romunska zakonodaja, s katero je bil ustanovljen SIIJ, v nasprotju s pravom Unije – že uveden disciplinski postopek. Po mnenju predložitvenega sodišča pa je združljivost takega disciplinskega postopka s pravom Unije vprašljiva.
- 25 V teh okoliščinah je Curtea de Apel Craiova (višje sodišče v Craiovi, Romunija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali načelo neodvisnosti sodstva iz člena 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 PEU in členom 47 [Listine] nasprotuje nacionalni določbi, kot je člen 148(2) romunske ustave, kakor ga je razlagalo Curtea Constituțională (ustavno sodišče [...]) v sodbi št. 390/2021 [z dne 8. junija 2021], v skladu s katerim nacionalna sodišča niso pristojna za presojo skladnosti nacionalne določbe, ki je bila s sodbo Curtea Constituțională (ustavno sodišče) razglašena za ustavno, z določbami prava Evropske unije?
 2. Ali načelo neodvisnosti sodstva iz člena 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 PEU in členom 47 [Listine] nasprotuje nacionalni določbi, kot je člen 99(§) [zakona št. 303/2004], ki omogoča uvedbo disciplinskega postopka in izrek disciplinske sankcije sodniku zaradi neupoštevanja sodbe Curtea Constituțională (ustavno sodišče), če je ta sodnik pozvan, naj prizna primarno uporabo prava Unije pred razlogovanjem iz sodbe Curtea Constituțională (ustavno sodišče), pri čemer gre za nacionalno določbo, ki temu sodniku odreja možnost uporabe sodbe Sodišča [...], za katero meni, da ima prednost?
 3. Ali načelo neodvisnosti sodstva iz člena 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 PEU in členom 47 [Listine] nasprotuje nacionalni sodni praksi, ki sodnikom prepoveduje, da bi v kazenskem postopku, kot je pritožba glede razumnega trajanja kazenskega postopka, ki ga ureja člen 488a [zakonika o kazenskem postopku], uporabili sodno prakso Sodišča [...], sicer jim grozijo disciplinske sankcije?“

Postopek pred Sodiščem

- 26 Predložitveno sodišče je Sodišču predlagalo, naj ta predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po nujnem postopku predhodnega odločanja oziroma, podredno, po hitrem postopku iz člena 23a Statuta Sodišča Evropske unije.
- 27 V utemeljitev tega predloga je predložitveno sodišče navedlo, da gre v zadevi, na podlagi katere je bil vložen ta predlog za sprejetje predhodne odločbe, za resno ogrožanje neodvisnosti romunskih sodišč in da lahko negotovosti, povezane z nacionalno zakonodajo iz postopka v glavni stvari, vplivajo na delovanje sistema pravosodnega sodelovanja, ki ga tvori mehanizem predhodnega odločanja iz člena 267 PDEU.
- 28 Prvič, v zvezi s predlogom za obravnavo po nujnem postopku je prvi senat Sodišča 30. julija 2021 na predlog sodnika poročevalca po opredelitvi generalnega pravobranilca odločil, da temu predlogu ne ugodí.

- 29 Drugič, v zvezi s predlogom za obravnavo po hitrem postopku je treba spomniti, da člen 105(1) Poslovnika Sodišča določa, da lahko predsednik Sodišča na predlog predložitvenega sodišča ali izjemoma po uradni dolžnosti, če je treba zadevo zaradi njene narave obravnavati v kar najkrajšem času, po opredelitvi sodnika poročevalca in generalnega pravobranilca odloči, da se predlog za sprejetje predhodne odločbe obravnava po hitrem postopku.
- 30 Predsednik Sodišča je 12. avgusta 2021 po opredelitvi sodnika poročevalca in generalnega pravobranilca odločil, da predlogu za obravnavo tega predloga za sprejetje predhodne odločbe po hitrem postopku ugodí.
- 31 Če so namreč v zadevi podane resne negotovosti v zvezi s temeljnimi vprašanji nacionalnega ustavnega prava in prava Unije, je glede na specifične okoliščine te zadeve lahko nujno, da se ta obravnava v kar najkrajšem času v skladu s členom 105(1) Poslovnika (sklep predsednika Sodišča z dne 19. oktobra 2018, Wightman in drugi, C-621/18, neobjavljen, EU:C:2018:851, točka 10 in navedena sodna praksa).
- 32 Ker so vprašanja v zvezi z razmerjem med splošnimi sodišči in ustavnim sodiščem Romunije ter v zvezi z načelom neodvisnosti sodnikov in primarnosti prava Unije, ki se postavljajo v tej zadevi, za Romunijo in za pravni red Unije temeljnega pomena, pa bi lahko odgovor Sodišča v kratkem času odpravil resne negotovosti, s katerimi se sooča predložitveno sodišče, kar upravičuje obravnavo te zadeve pod pogoji, opredeljenimi v členu 105(1) Poslovnika.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

- 33 Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 PEU in členom 47 Listine razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi oziroma praksi, na podlagi katere splošna sodišča države članice niso pristojna za presojo skladnosti nacionalne zakonodaje – v zvezi s katero je ustavno sodišče te države članice presodilo, da je v skladu z nacionalno ustavno določbo, ki nalaga spoštovanje načela primarnosti prava Unije – s pravom Unije.
- 34 Ker se prvo vprašanje nanaša na razlago člena 47 Listine, je treba najprej poudariti, da priznanje pravice do učinkovitega pravnega sredstva v konkretnem primeru predpostavlja, da se oseba, ki to pravico uveljavlja, sklicuje na pravice ali svoboščine, zagotovljene s pravom Unije (glej v tem smislu sodbi z dne 6. oktobra 2020, *État luxembourgeois* (Pravica do pravnega sredstva zoper zahtevo za informacije na davčnem področju), C-245/19 in C-246/19, EU:C:2020:795, točka 55, in z dne 20. aprila 2021, *Repubblika*, C-896/19, EU:C:2021:311, točka 41), oziroma da je zoper to osebo uveden kazenski postopek, ki pomeni izvajanje prava Unije v smislu člena 51(1) Listine (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2021, *Euro Box Promotion in drugi*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 204).
- 35 Iz predložitvene odločbe pa ni razvidno, da bi RS uveljavljal pravico, ki mu je podeljena na podlagi določbe prava Unije, niti da bi bil proti njemu uveden postopek, ki pomeni izvajanje prava Unije.
- 36 V teh okoliščinah se člen 47 Listine kot tak v postopku v glavni stvari ne uporablja.

- 37 Ker pa člen 19(1), drugi pododstavek, PEU vsem državam članicam nalaga, da vzpostavijo pravna sredstva, potrebna za zagotovitev učinkovitega pravnega varstva na področjih, ki jih ureja pravo Unije, zlasti v smislu člena 47 Listine, je treba zadnjenavedeno določbo ustrezno upoštevati pri razlagi tega člena 19(1), drugi pododstavek, PEU (sodba z dne 20. aprila 2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, točka 45 in navedena sodna praksa).
- 38 V zvezi z razmerjem med splošnimi sodišči in ustavnim sodiščem države članice, ki je predmet prvega vprašanja, je treba opozoriti, da je organizacija pravosodja v državah članicah, vključno z ustanovitvijo, sestavo in delovanjem ustavnega sodišča, sicer v pristojnosti teh držav, vendar morajo države članice pri izvajanju te pristojnosti vseeno spoštovati obveznosti, ki zanje izhajajo iz prava Unije, zlasti iz členov 2 in 19 PEU (glej v tem smislu sodbi z dne 24. junija 2019, Komisija/Poljska (Neodvisnost vrhovnega sodišča), C-619/18, EU:C:2019:531, točka 52, in z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 216).
- 39 Glede obveznosti, ki izhajajo iz člena 19 PEU, je treba poudariti, da morajo nacionalna sodišča in Sodišče v skladu s to določbo, ki konkretizira vrednoto pravne države, potrjeno v členu 2 PEU, zagotoviti polno uporabo prava Unije v vseh državah članicah in sodno varstvo, ki ga imajo pravni subjekti na podlagi tega prava (sodbi z dne 24. junija 2019, Komisija/Poljska (Neodvisnost vrhovnega sodišča), C-619/18, EU:C:2019:531, točka 47, in z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 217).
- 40 V skladu z ustaljeno sodno prakso mora vsaka država članica na podlagi člena 19(1), drugi pododstavek, PEU zagotoviti, da organi, ki so pozvani, naj kot „sodišče“ v smislu, ki ga opredeljuje pravo Unije, odločijo o vprašanjih, ki se nanašajo na uporabo ali razlago tega prava, in ki tako spadajo v sistem pravnih sredstev te države članice na področjih, ki jih ureja pravo Unije, izpolnjujejo zahteve po učinkovitem sodnem varstvu, med katerimi je zlasti zahteva po neodvisnosti (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točki 220 in 221 ter navedena sodna praksa).
- 41 Zahteva po neodvisnosti sodišč, ki izhaja iz člena 19(1), drugi pododstavek, PEU, ima dva vidika. Prvi, zunanji vidik zahteva, da zadevno sodišče svoje funkcije izvaja povsem samostojno, ne da bi bilo s komer koli kakor koli hierarhično povezano ali mu bilo podrejeno in ne da bi prejelo kakršne koli ukaze ali navodila, ter da je s tem zaščiten pred zunanjimi posegi ali pritiski, ki lahko ogrozijo neodvisnost presoje njegovih članov in vplivajo na njihove odločitve. Drugi, notranji vidik je povezan s pojmom nepristranskosti in se nanaša na to, da je zagotovljena enaka distanca do strank spora in njihovih posamičnih interesov glede predmeta spora. Ta vidik zahteva spoštovanje objektivnosti in neobstoj kakršnega koli interesa za izid spora, razen stroge uporabe pravnega pravila (glej v tem smislu sodbi z dne 24. junija 2019, Komisija/Poljska (Neodvisnost vrhovnega sodišča), C-619/18, EU:C:2019:531, točki 72 in 73, in z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 224).
- 42 V skladu z načelom delitve oblasti, ki je značilno za delovanje pravne države, je treba zlasti zagotoviti neodvisnost sodišč od zakonodajne in izvršilne veje oblasti (sodbi z dne 19. novembra 2019, A. K. in drugi (Neodvisnost disciplinskega senata vrhovnega sodišča),

C-585/18, C-624/18 in C-625/18, EU:C:2019:982, točka 124, ter z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 228).

- 43 Kot pa je bilo poudarjeno v točki 38 te sodbe v zvezi z organizacijo pravosodja, niti člen 2 in člen 19(1), drugi pododstavek, PEU niti nobena druga določba prava Unije državam članicam ne nalagajo natančnega ustavnega modela, ki ureja razmerja in interakcijo med različnimi državnimi oblastmi, zlasti glede opredelitve in razmejitve njihovih pristojnosti. V skladu s členom 4(2) PEU Unija namreč spoštuje nacionalne identitete držav članic, ki so neločljivo povezane z njihovimi temeljnimi političnimi in ustavnimi strukturami. Vendar morajo države članice pri izbiri svojega ustavnega modela med drugim upoštevati zahtevo po neodvisnosti sodišč, ki izhaja iz teh določb prava Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 229 in navedena sodna praksa).
- 44 V teh okoliščinah člen 2 in člen 19(1), drugi pododstavek, PEU ter Odločba 2006/928 ne nasprotujejo nacionalni ureditvi oziroma praksi, v skladu s katero odločbe ustavnega sodišča zavezujejo splošna sodišča, pod pogojem, da nacionalno pravo zagotavlja neodvisnost navedenega ustavnega sodišča zlasti od zakonodajne in izvršilne veje oblasti, kot se zahteva s temi določbami. Če pa nacionalno pravo ne zagotavlja te neodvisnosti, te določbe prava Unije nasprotujejo taki nacionalni ureditvi oziroma praksi, saj tako ustavno sodišče ne more zagotoviti učinkovitega sodnega varstva, ki se zahteva s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 230).
- 45 Iz navedenega izhaja, da ob pridržku iz prejšnje točke člen 19(1), drugi pododstavek, PEU ne nasprotuje nacionalni ureditvi oziroma praksi, ki določa, da so splošna sodišča države članice na podlagi nacionalnega ustavnega prava vezana na odločbo ustavnega sodišča te države članice, s katero je bilo ugotovljeno, da je nacionalna zakonodaja v skladu z ustavo navedene države članice.
- 46 Vendar to ne velja, če uporaba take ureditve oziroma take prakse pomeni, da je izključena vsakršna pristojnost teh splošnih sodišč za presojo skladnosti nacionalne zakonodaje – za katero je ustavno sodišče te države članice ugotovilo, da je v skladu z nacionalno ustavno določbo, ki določa primarnost prava Unije – s pravom Unije.
- 47 Sodišče je v svoji ustaljeni sodni praksi glede Pogodbe EGS namreč razsodilo, da je bil s pogodbami Skupnosti, drugače kakor z navadnimi mednarodnimi pogodbami, vzpostavljen nov lastni pravni red, ki je z začetkom veljavnosti Pogodb vključen v pravni sistem držav članic in ga morajo njihova sodišča spoštovati. Države članice so v korist tega novega pravnega reda, ki ima lastne institucije in katerega subjekti niso le države članice, ampak tudi njihovi državljani, na področjih, opredeljenih s Pogodbama, omejile svoje suverene pravice (glej v tem smislu sodbe z dne 5. februarja 1963, van Gend opisom Loos, 26/62, EU:C:1963:1, str. 23; z dne 15. julija 1964, Costa, 6/64, EU:C:1964:66, str. 1158 in 1159, ter z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 245).
- 48 Tako je Sodišče v sodbi z dne 15. julija 1964, Costa (6/64, EU:C:1964:66, str. od 1158 do 1160), ugotovilo, da je vzpostavitev – s Pogodbo EGS – lastnega pravnega reda, ki so ga države članice sprejele na podlagi vzajemnosti, povezana s tem, da te države ne smejo zoper ta pravni red priznati prednosti enostranskemu in poznejšemu ukrepu, in pravila nacionalnega prava, kakršna

koli že so, ne smejo biti v nasprotju s pravom, ki izhaja iz Pogodbe EGS, ne da bi s tem to pravo izgubilo svojo skupnostno naravo in ne da bi bila ogrožena pravna podlaga same Skupnosti. Sodišče je poleg tega poudarilo, da izvršilna moč prava Skupnosti ne sme biti različna v različnih državah članicah v prid poznejšim nacionalnim zakonodajam, ne da bi take spremembe ogrozile uresničevanje ciljev Pogodbe EGS ali povzročile diskriminacijo na podlagi državljanstva, ki je s to pogodbo prepovedana (sodba z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 246).

- 49 Te bistvene značilnosti pravnega reda Unije in pomembnost njegovega spoštovanja so bile poleg tega potrjene z ratifikacijo, brez pridržkov, pogodb, s katerimi je bila spremenjena Pogodba EGS, in zlasti Lizbonske pogodbe. Ob sprejetju zadnjenavedene pogodbe je namreč konferenca predstavnikov vlad držav članic v Izjavi št. 17 o primarnosti, priloženi Sklepni listini Medvladne konference, ki je sprejela Lizbonsko pogodbo (UL 2012, C 326, str. 346), izrecno opozorila, da imajo „v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pogodbe in pravo, ki jih Unija sprejme na podlagi Pogodb, prednost pred pravom držav članic, in sicer pod pogoji, določenimi v navedeni sodni praksi“ (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 248).
- 50 Po začetku veljavnosti Lizbonske pogodbe je Sodišče dosledno potrdilo predhodno sodno prakso v zvezi z načelom primarnosti prava Unije, ki vsem organom držav članic nalaga, da različnim predpisom Unije zagotovijo polni učinek, pri čemer pravo držav članic ne more vplivati na učinek, ki je tem različnim predpisom priznan na ozemlju navedenih držav (sodba z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 250 in navedena sodna praksa).
- 51 Iz te sodne prakse izhaja, da na podlagi načela primarnosti prava Unije to, da se država članica sklicuje na določbe nacionalnega prava, čeprav so te ustavnopravne, ne sme posegati v enotnost in učinkovitost prava Unije. V skladu z ustaljeno sodno prakso so namreč učinki načela primarnosti prava Unije zavezujoči za vse organe države članice, ne da bi med drugim nacionalne določbe, vključno z ustavnim redom, to lahko ovirale (sodbi z dne 17. decembra 1970, Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, EU:C:1970:114, točka 3, ter z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 251).
- 52 Ker ima Sodišče tako izključno pristojnost, da poda dokončno razlago prava Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 2. septembra 2021, Republika Moldavija, C-741/19, EU:C:2021:655, točka 45), mora pri izvajanju te pristojnosti pojasniti obseg načela primarnosti prava Unije glede na ustrezne določbe tega prava, tako da ta obseg ne more biti odvisen od razlage določb nacionalnega prava niti od razlage določb prava Unije, ki jo je podalo nacionalno sodišče in ki ne ustreza razlagi Sodišča (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 254).
- 53 V zvezi s tem je treba zlasti opozoriti, da načelo primarnosti nacionalnemu sodišču, ki mora v okviru svojih pristojnosti uporabiti določbe prava Unije, nalaga obveznost, da če ne more podati razlage nacionalne ureditve, ki bi bila v skladu z zahtevami prava Unije, zagotovi polni učinek zahtev tega prava v sporu, ki mu je predložen, pri čemer lahko po potrebi po lastni presoji odloči, da ne bo uporabilo nacionalne ureditve ali prakse, tudi poznejše, ki je v nasprotju z določbo prava Unije, ki ima neposredni učinek, ne da bi mu bilo treba zahtevati ali čakati na predhodno odpravo te nacionalne ureditve ali prakse po zakonodajni poti ali nekem drugem ustavnem postopku (glej v tem smislu sodbe z dne 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49,

točka 24; z dne 24. junija 2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, točki 61 in 62, ter z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 252).

- 54 Kot je bilo opozorjeno v točki 39 te sodbe, je treba spoštovanje te obveznosti, in sicer da se vsaka določba prava Unije z neposrednim učinkom uporabi v celoti, šteti kot nujno za zagotovitev polne uporabe prava Unije v vseh državah članicah, kot se zahteva s členom 19(1) PEU.
- 55 Spoštovanje navedene obveznosti je nujno tudi za zagotovitev spoštovanja enakosti držav članic pred Pogodbama, ki izključuje možnost dajanja prednosti enostranskemu ukrepu, kakršen koli že je, pred pravnim redom Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 249), in pomeni odraz načela lojalnega sodelovanja, navedenega v členu 4(3) PEU, v skladu s katerim se ne sme uporabiti nobena morda nasprotujoča določba nacionalnega prava, ne glede na to, ali je bila ta sprejeta pred sprejetjem pravila prava Unije z neposrednim učinkom ali po njem (glej v tem smislu sodbi z dne 8. septembra 2010, Winner Wetten, C-409/06, EU:C:2010:503, točka 55, in z dne 21. januarja 2021, Whiteland Import Export, C-308/19, EU:C:2021:47, točka 31).
- 56 V obravnavani zadevi predložitveno sodišče meni, da mora za odločitev v postopku v glavni stvari presoditi združljivost nacionalne zakonodaje, s katero je bil uveden SIIJ, s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU in s posebej določenimi merili na področjih reforme pravosodja in boja proti korupciji, ki so navedena v Prilogi k Odločbi 2006/928.
- 57 V teh okoliščinah je treba opozoriti, na eni strani, da je Sodišče že imelo priložnost razsoditi, da taka nacionalna zakonodaja spada na področje uporabe Odločbe 2006/928 in da mora zato izpolnjevati zahteve, ki izhajajo iz prava Unije, zlasti iz členov 2 in 19(1) PEU (glej v tem smislu sodbo z dne 18. maja 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ in drugi, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 in C-397/19, EU:C:2021:393, točki 183 in 184).
- 58 Na drugi strani, tako člen 19(1), drugi pododstavek, PEU kot merila, navedena v točki 56 te sodbe, so oblikovani jasno in natančno ter ne vsebujejo nobenega pogoja, tako da imajo neposredni učinek (glej v tem smislu sodbi z dne 18. maja 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ in drugi, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 in C-397/19, EU:C:2021:393, točki 249 in 250, ter z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 253).
- 59 Iz tega izhaja, da morajo romunska splošna sodišča – če razlaga nacionalnih določb v skladu z navedenimi določbami oziroma navedenimi merili ni mogoča – po lastni presoji odstopiti od uporabe teh nacionalnih določb.
- 60 V zvezi s tem je treba sicer opozoriti, da so ta splošna sodišča v skladu z upoštevnim nacionalnim pravnim okvirom, kot ga je opisalo predložitveno sodišče, načeloma pristojna za presojo združljivosti romunskih zakonodajnih določb z navedenimi predpisi prava Unije, ne da bi bilo treba v zvezi s tem zadevo predložiti nacionalnemu ustavnemu sodišču.
- 61 Vendar je iz predložitvene odločbe razvidno, da splošna sodišča te pristojnosti nimajo, če je nacionalno ustavno sodišče razsodilo, da so zadevne zakonodajne določbe v skladu z nacionalno ustavno določbo, ki določa primarnost prava Unije, saj morajo ta sodišča ravnati v skladu s to presojo tega ustavnega sodišča.

- 62 V tem okviru je treba opozoriti, da je možnost, da se ob uporabi prava Unije stori vse, kar je potrebno za odstop od uporabe nacionalne ureditve ali prakse, ki pomeni morebitno oviro za polno učinkovitost predpisov tega prava z neposrednim učinkom, sestavni del dolžnosti sodišča Unije, ki jo ima nacionalno sodišče, zadolženo, da v okviru svoje pristojnosti uporabi te predpise, tako da izvajanje te možnosti pomeni nujno jamstvo neodvisnosti sodnikov, ki izhaja iz člena 19(1), drugi pododstavek, PEU (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 257).
- 63 Tako bi bila kakršna koli nacionalna ureditev ali praksa, katere učinek bi bil zmanjšanje učinkovitosti prava Unije s tem, da bi se sodišču, pristojnemu za uporabo tega prava, odrekla možnost, da ob tej uporabi stori vse potrebno, da se ne uporabi nacionalna določba ali praksa, ki morebiti ovira polni učinek predpisov Unije, namreč neskladna z zahtevami, ki so bistvo prava Unije (glej v tem smislu sodbi z dne 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, točka 22, in z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 258). Tako bi bilo, če bi bila ob neskladju med določbo prava Unije in nacionalnim zakonom pristojnost za razrešitev tega vprašanja dodeljena drugemu organu z lastno diskrecijsko pravico, ne pa sodišču, ki mora zagotoviti uporabo prava Unije (glej v tem smislu sodbi z dne 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, točka 23, ter z dne 22. junija 2010, Melki in Abdeli, C-188/10 in C-189/10, EU:C:2010:363, točka 44).
- 64 Poleg tega je treba opozoriti, da je v skladu z ustaljeno sodno prakso namen mehanizma predhodnega odločanja, uvedenega s členom 267 PDEU, zagotoviti, da ima pravo Unije v vseh okoliščinah enak učinek v vseh državah članicah, in tako preprečiti razhajanja pri njegovi razlagi, ki jo morajo uporabiti nacionalna sodišča, ter zagotoviti to uporabo. Za to navedeni člen nacionalnemu sodišču zagotavlja sredstvo za odpravo težav, ki bi jih lahko povzročila zahteva po tem, da se zagotovi polni učinek prava Unije v okviru pravosodnih sistemov držav članic. Tako imajo nacionalna sodišča najširšo možnost, včasih celo obveznost, da predložijo zadevo Sodišču, če menijo, da so se v zadevi, o kateri odločajo, pojavila vprašanja, ki zahtevajo razlago ali presojo veljavnosti določb prava Unije, glede katerih morajo odločiti (sodba z dne 16. decembra 2021, AB in drugi (Razveljavitev amnestije), C-203/20, EU:C:2021:1016, točka 49 in navedena sodna praksa).
- 65 Zato bi bila učinkovitost sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, vzpostavljenega z mehanizmom predhodnega odločanja, in s tem prava Unije ogrožena, če bi bila posledica izida ugovora neustavnosti pred ustavnim sodiščem države članice lahko to, da bi bilo nacionalno sodišče, ki odloča o sporu, ki ga ureja to pravo, odvrnjeno od uveljavljanja možnosti oziroma v nekaterih primerih od izpolnjevanja obveznosti, ki izhaja iz člena 267 PDEU, da Sodišču predloži vprašanja, ki se nanašajo na razlago ali veljavnost aktov navedenega prava, da bi to lahko presodilo, ali je nacionalno pravilo v skladu s pravom Unije ali ne (glej v tem smislu sodbe z dne 22. junija 2010, Melki in Abdeli, C-188/10 in C-189/10, EU:C:2010:363, točka 45; z dne 5. julija 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, točka 25, ter z dne 23. novembra 2021, IS (Nezakonitost predložitvene odločbe), C-564/19, EU:C:2021:949, točka 73).
- 66 V primeru, da je ustavno sodišče države članice razsodilo, da so zakonodajne določbe v skladu z nacionalno ustavno določbo, ki določa primarnost prava Unije, pa bi nacionalno pravilo ali praksa, kot je opisana v točki 61 te sodbe, ovirala polno učinkovitost zadevnih predpisov prava Unije, saj bi splošnemu sodišču, ki mora zagotoviti uporabo prava Unije, preprečila, da samo oceni skladnost teh zakonodajnih določb s tem pravom.

- 67 Uporaba takega nacionalnega pravila ali prakse bi ogrozila tudi učinkovitost sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, vzpostavljenega z mehanizmom predhodnega odločanja, saj bi bilo splošno sodišče, ki odloča o sporu, odvrnjeno od tega, da pri Sodišču vloži predlog za sprejetje predhodne odločbe, in sicer za to, da bi to splošno sodišče ravnalo v skladu z odločbo ustavnega sodišča zadevne države članice.
- 68 Ugotovitve iz prejšnjih točk še toliko bolj veljajo v primeru, kot je ta, ki ga navaja predložitveno sodišče, v katerem je v sodbi ustavnega sodišča zadevne države članice zavrnjeno upoštevanje sodbe, ki jo je Sodišče izdalo v postopku predhodnega odločanja, med drugim s sklicevanjem na ustavno identiteto zadevne države članice in na preudarek, da naj bi Sodišče prekoračilo svojo pristojnost.
- 69 V zvezi s tem je treba sicer navesti, da je Sodišče na podlagi člena 4(2) PEU lahko pozvano, naj preveri, ali obveznost prava Unije ne posega v nacionalno identiteto države članice (glej v tem smislu sodbi z dne 17. julija 2014, *Torresi*, C-58/13 in C-59/13, EU:C:2014:2088, točka 58, ter z dne 5. junija 2018, *Coman* in drugi, C-673/16, EU:C:2018:385, točka 46).
- 70 Vendar niti namen niti učinek te določbe ni to, da bi ta določba ustavnemu sodišču države članice dovoljevala, da ne glede na obveznosti, ki so mu naložene in ki izhajajo zlasti iz člena 4(2) in (3) ter člena 19(1), drugi pododstavek, PEU, predpisa prava Unije ne uporabi, z obrazložitvijo, da je ta predpis v nasprotju z nacionalno identiteto zadevne države članice, kot jo je opredelilo nacionalno ustavno sodišče.
- 71 Če ustavno sodišče države članice meni, da je določba sekundarnega prava Unije, kot jo razlaga Sodišče, v nasprotju z obveznostjo spoštovanja nacionalne identitete te države članice, mora to ustavno sodišče prekiniti odločanje in pri Sodišču vložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, da se preuči veljavnost te določbe z vidika člena 4(2) PDEU, saj je Sodišče edino pristojno za ugotavljanje neveljavnosti akta Unije (glej v tem smislu sodbi z dne 22. oktobra 1987, *Foto-Frost*, 314/85, EU:C:1987:452, točka 20, ter z dne 3. oktobra 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami* in drugi/Parlament in Svet, C-583/11 P, EU:C:2013:625, točka 96).
- 72 Ker je Sodišče poleg tega, kot je bilo opozorjeno v točki 52 te sodbe, izključno pristojno za dokončno razlago prava Unije, ustavno sodišče države članice na podlagi lastne razlage določb prava Unije, vključno s členom 267 PDEU, ne more utemeljeno šteti, da je Sodišče izdalo sodbo, ki presega okvir njegove pristojnosti, in s tem zavrniti upoštevanja sodbe, ki jo je Sodišče izdalo v postopku predhodnega odločanja.
- 73 V zvezi s tem je treba poudariti, da postopek predhodnega odločanja iz člena 267 PDEU, ki je bistvo sodnega sistema, uvedenega s Pogodbama, vzpostavlja dialog med sodiščema, in sicer med Sodiščem in nacionalnimi sodišči držav članic, s ciljem zagotoviti enotnost razlage prava Unije ter tako zagotoviti skladnost, polni učinek in avtonomijo tega prava ter, nazadnje, posebno naravo prava, uvedenega s Pogodbama (glej v tem smislu mnenje 2/13 (Pristop Unije k EKČP) z dne 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, točka 176, ter sodbo z dne 6. oktobra 2021, *Consorzio Italian Management* in *Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, točka 27).
- 74 Sodba, izdana v okviru tega postopka, zavezuje nacionalno sodišče glede razlage prava Unije za rešitev spora, o katerem odloča (glej v tem smislu sodbi z dne 3. februarja 1977, *Benedetti*, 52/76, EU:C:1977:16, točka 26, ter z dne 11. decembra 2018, *Weiss* in drugi, C-493/17, EU:C:2018:1000, točka 19).

- 75 Nacionalno sodišče, ki je uporabilo možnost, ki mu jo daje člen 267, drugi odstavek, PDEU, mora zato po potrebi odstopiti od presoje hierarhično višjega nacionalnega sodišča, če glede na razlago, ki jo je podalo Sodišče, meni, da ta presoja ni skladna s pravom Unije, po potrebi tako, da ne uporabi nacionalnega pravila, ki mu nalaga, naj ravna v skladu z odločbami tega hierarhično višjega sodišča (glej v tem smislu sodbo z dne 5. oktobra 2010, Elčinov, C-173/09, EU:C:2010:581, točki 30 in 31).
- 76 Iz sodne prakse Sodišča izhaja, da se ta rešitev uporablja tudi, kadar je splošno sodišče na podlagi nacionalnega postopkovnega pravila vezano na odločitev nacionalnega ustavnega sodišča, za katero meni, da je v nasprotju s pravom Unije (glej v tem smislu sodbo z dne 15. januarja 2013, Križan in drugi, C-416/10, EU:C:2013:8, točka 71).
- 77 Ker poleg tega razlaga pravila prava Unije, ki jo Sodišče poda pri izvajanju pristojnosti na podlagi člena 267 PDEU, po potrebi pojasnjuje ter natančneje določa pomen in obseg tega pravila, kot se mora ali bi se moralo razumeti in uporabljati od začetka svoje veljavnosti (glej v tem smislu sodbi z dne 27. marca 1980, Denkavit italiana, 61/79, EU:C:1980:100, točka 16, in z dne 18. novembra 2021, État belge (Usposabljanje pilotov), C-413/20, EU:C:2021:938, točka 53), je treba šteti, da mora splošno sodišče, da bi bil zagotovljen polni učinek pravil prava Unije, v sporu, o katerem odloča, odstopiti od presoje nacionalnega ustavnega sodišča, pri kateri se ne upošteva sodba, ki jo je Sodišče izdalo v postopku predhodnega odločanja, tudi če ta sodba ni bila izdana na podlagi predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki bi ga v povezavi s tem sporom vložilo to splošno sodišče.
- 78 Glede na navedeno je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 in členom 4(2) in (3) PEU, členom 267 PDEU ter načelom primarnosti prava Unije razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi oziroma praksi, na podlagi katere splošna sodišča države članice niso pristojna za presojo skladnosti nacionalne zakonodaje – v zvezi s katero je ustavno sodišče te države članice presodilo, da je v skladu z nacionalno ustavno določbo, ki nalaga spoštovanje načela primarnosti prava Unije – s pravom Unije.

Drugo in tretje vprašanje

- 79 Predložitveno sodišče želi z drugim in tretjim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu izvedeti, ali je treba člen 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 PEU in členom 47 Listine razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi oziroma praksi, ki omogoča, da se zoper nacionalnega sodnika uveljavlja disciplinska odgovornost, ker je ta uporabil pravo Unije, kot ga razlaga Sodišče, pri čemer je odstopil od sodne prakse ustavnega sodišča zadevne države članice, ki ni združljiva z načelom primarnosti prava Unije.
- 80 Najprej je treba opozoriti, da se člen 47 Listine kot tak v postopku v glavni stvari ne uporablja, kot je bilo navedeno v točki 36 te sodbe.
- 81 Kot je bilo opozorjeno v točki 41 te sodbe, člen 19(1), drugi pododstavek, PEU zahteva, da se ohranita neodvisnost in nepristranskost organov, ki se lahko izrečejo o vprašanjih v zvezi z uporabo ali razlago prava Unije.
- 82 Ta jamstva neodvisnosti in nepristranskosti, ki se zahtevajo na podlagi prava Unije, predpostavljajo, da obstajajo pravila, na podlagi katerih je mogoče odpraviti vsak legitimen dvom pravnih subjektov glede zavarovanosti zadevnega organa pred zunanjimi dejavniki in njegove

nevtralnosti v zvezi z nasprotujočimi si interesi (sodba z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 225 in navedena sodna praksa).

- 83 Natančneje, v zvezi z disciplinsko odgovornostjo, ki jo v skladu z zadevno nacionalno zakonodajo lahko nosijo sodniki splošnega sodišča v primeru nespoštovanja odločb nacionalnega ustavnega sodišča, velja, da varovanje neodvisnosti sodišč ne more na primer v celoti izključiti možnosti, da se v nekaterih povsem izjemnih primerih disciplinska odgovornost sodnika uveljavlja zaradi sodnih odločb, ki jih je ta sprejel. Namen take zahteve po neodvisnosti namreč očitno ni odobriti morebitna huda in povsem neopravičljiva ravnanja sodnikov, kot bi bila na primer namerna in v slabi veri ali zaradi zelo hude oziroma hude malomarnosti storjena kršitev nacionalnih pravnih pravil in pravnih pravil Unije, katerih spoštovanje morajo ti sodniki zagotavljati, ali pa zdrs v samovoljo ali odrekanje pravnega varstva, medtem ko morajo kot nosilci sodne funkcije odločati o sporih, ki jim jih predložijo pravni subjekti (sodbi z dne 15. julija 2021, Komisija/Poljska (Disciplinska ureditev za sodnike), C-791/19, EU:C:2021:596, točka 137, ter z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 238).
- 84 Vendar je za ohranitev neodvisnosti sodišč in preprečitev, da bi se lahko disciplinska ureditev oddaljila od svojih legitimnih ciljev in uporabila za politični nadzor nad sodnimi odločbami ali pritisk na sodnike, očitno bistveno, da zgolj zaradi dejstva, da sodna odločba vsebuje morebitno napako pri razlagi ali uporabi nacionalnih pravnih pravil in pravnih pravil Unije oziroma pri presoji dejstev ali oceni dokazov, ni mogoče uveljavljati disciplinske odgovornosti zadevnega sodnika (sodbi z dne 15. julija 2021, Komisija/Poljska (Disciplinska ureditev za sodnike), C-791/19, EU:C:2021:596, točka 138, ter z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 239).
- 85 Nujno jamstvo neodvisnosti nacionalnih sodnikov poleg tega pomeni dejstvo, da ti zaradi uporabe možnosti za predložitev zadeve Sodišču na podlagi člena 267 PDEU, ki je v njihovi izključni pristojnosti, ne bodo izpostavljeni disciplinskim postopkom ali sankcijam (sodba z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 227 in navedena sodna praksa).
- 86 Zato je pomembno, da je uveljavljanje disciplinske odgovornosti sodnika zaradi sodne odločbe omejeno na povsem izjemne primere, kot so primeri, navedeni v točki 83 te sodbe, in v zvezi s tem omejeno z objektivnimi in preverljivimi merili, ki izhajajo iz zahtev po učinkovitem izvajanju sodne oblasti, ter jamstvi, s katerimi se prepreči kakršno koli tveganje za zunanje pritiske na vsebino sodnih odločb ter s katerimi se tako lahko pri pravnih subjektih zavrne vsak legitimen dvom o zavarovanosti zadevnih sodnikov in njihovi nevtralnosti v razmerju do nasprotujočih si interesov (sodbi z dne 15. julija 2021, Komisija/Poljska (Disciplinska ureditev za sodnike), C-791/19, EU:C:2021:596, točka 139, ter z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 240).
- 87 Iz tega izhaja, da je treba člen 2 in člen 19(1), drugi pododstavek, PEU razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi oziroma praksi, ki omogoča uveljavljanje disciplinske odgovornosti nacionalnega sodnika zaradi vsakršnega neupoštevanja odločb nacionalnega ustavnega sodišča (glej v tem smislu sodbo z dne 21. decembra 2021, Euro Box Promotion in drugi, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 242).

- 88 Glede na odgovor na prvo vprašanje bi bil poseg v neodvisnost nacionalnih sodnikov, ki ga povzroča taka nacionalna ureditev oziroma praksa, nezdržljiv tudi z načelom enakosti med državami članicami in načelom lojalnega sodelovanja med Unijo in državami članicami, ki sta priznani v členu 4(2) in (3) PEU, s členom 267 PDEU ter načelom primarnosti prava Unije, če se disciplinska odgovornost nacionalnega sodnika uveljavlja zato, ker naj bi ta odstopil od uporabe odločbe ustavnega sodišča zadevne države članice, v kateri to ni upoštevalo sodbe, ki jo je Sodišče izdalo v postopku predhodnega odločanja.
- 89 Ta razlaga velja še toliko bolj, ker lahko takšno uveljavljanje disciplinske odgovornosti nacionalnega sodnika okrepi stopnjo, s katero so z nacionalno ureditvijo – na podlagi katere splošna sodišča države članice niso pristojna za presojo skladnosti nacionalne zakonodaje, v zvezi s katero je ustavno sodišče te države članice ob zavrnitvi upoštevanja sodbe, ki jo je Sodišče izdalo v postopku predhodnega odločanja, presodilo, da je v skladu z nacionalno ustavno določbo, ki določa primarnost prava Unije – kršene zahteve prava Unije (glej po analogiji sodbo z dne 21. decembra 2021, *Euro Box Promotion in drugi*, C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034, točka 259).
- 90 Poleg tega, čeprav je romunska vlada na obravnavi navedla, da na podlagi nacionalne zakonodajne določbe, na katero se nanašata drugo in tretje vprašanje, ni bila izrečena nobena sankcija, je treba opozoriti, da se lahko že s samo možnostjo uvedbe disciplinske preiskave izvaja pritisk na tiste, ki jim je zaupana naloga sojenja (glej v tem smislu sodbo z dne 18. maja 2021, *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ in drugi*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 in C-397/19, EU:C:2021:393, točka 199).
- 91 Iz navedb v predložitveni odločbi pa ne izhaja, da bi za odgovornost sodnikov nacionalnih splošnih sodišč zaradi nespoštovanja odločb Curtea Constituțională (ustavno sodišča), ki je določena v členu 99(§) zakona št. 303/2004, veljali pogoji, ki omogočajo zagotovitev, da se ta odgovornost omeji na povsem izjemne primere, navedene v točki 83 te sodbe, kot se to v skladu z opozorili iz točk 84 in 86 te sodbe zahteva s členom 19(1), drugi pododstavek, PEU.
- 92 Poleg tega je treba navesti, da je Sodišče v točki 241 sodbe z dne 21. decembra 2021, *Euro Box Promotion in drugi* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 in C-840/19, EU:C:2021:1034), že imelo možnost ugotoviti, da iz predlogov za sprejetje predhodne odločbe v zadevah, v katerih je bila izdana ta sodba, ni bilo razvidno, da je ta odgovornost omejena na take primere.
- 93 Ob upoštevanju vseh navedenih preudarkov je treba na drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 in členom 4(2) in (3) PEU, členom 267 PDEU ter načelom primarnosti prava Unije razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi oziroma praksi, ki omogoča, da se zoper nacionalnega sodnika uveljavlja disciplinska odgovornost, ker je ta uporabil pravo Unije, kot ga razlaga Sodišče, pri čemer je odstopil od sodne prakse ustavnega sodišča zadevne države članice, ki ni združljiva z načelom primarnosti prava Unije.

Stroški

- 94 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (veliki senat) razsodilo:

1. Člen 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 in členom 4(2) in (3) PEU, členom 267 PDEU ter načelom primarnosti prava Unije je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi oziroma praksi, na podlagi katere splošna sodišča države članice niso pristojna za presojo skladnosti nacionalne zakonodaje – v zvezi s katero je ustavno sodišče te države članice presodilo, da je v skladu z nacionalno ustavno določbo, ki nalaga spoštovanje načela primarnosti prava Unije – s pravom Unije.
2. Člen 19(1), drugi pododstavek, PEU v povezavi s členom 2 in členom 4(2) in (3) PEU, členom 267 PDEU ter načelom primarnosti prava Unije je treba razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi oziroma praksi, ki omogoča, da se zoper nacionalnega sodnika uveljavlja disciplinska odgovornost, ker je ta uporabil pravo Unije, kot ga razlaga Sodišče, pri čemer je odstopil od sodne prakse ustavnega sodišča zadevne države članice, ki ni združljiva z načelom primarnosti prava Unije.

Podpisi